

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

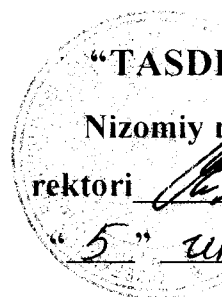
**NIZOMIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI**

“TASDIQLANDI”

maxsus ta‘lim

2019 yil

“TASDIQLAYMAN”

Nizomiy nomidagi TDPU

rektori

Sh.SHARIPOV

“5” 2019 yil

**IJODIY (KASBIY) IMTIHONLAR DASTURI
VA BAHOLASH MEZONI**

«ТАРИХ» fani

5111300 - Ona tili va adabiyoti (Qozoq tili va adabiyoti)

**5120116 - Filologiya va tillarni o‘qitish: (Qozoq tili) ta‘lim yo‘nalishlari
uchun**

5111300 - Ана тілі мен әдебиеті (казак тілі мен әдебиеті)

**білім бағыты бойынша «Тарих» пәнінен шығармашылық кіру
емтихан өткізу бағдарламасы және бағалау мөлшері.**

5110600 - Tarix o‘qitish metodikasi

TOSHKENT - 2019

Бағдарлама Ташкент мемлекеттік педагогика университеті оқу-әдістемелік кеңесінде талқыланып, бекітілген. 2019 жыл, «29» июндаги 11- санды мәжіліс хаттамасы.

Түзуші: А.Р. Рахматullaeva, Низами атындағы ТМПУ “Өзбекстан тарихы” кафедрасы т.ғ.к., доценты.

Пікір жазғандар:

М. Хожамов   Низами атындағы ТМПУ “Өзбекстан тарихы” кафедрасы аға оқытушысы

А. Олтибоев   ТТЕСИ академик-лицей оқытушысы

5111300 - Ана тілі мен әдебиеті (қазақ тілі мен әдебиеті) білім бағыты бойынша «Тарих» пәнінен шығармашылық кіру емтихан өткізу бағдарламасы және бағалау мөлшері.

Бағдарламаның мақсаты мен міндеттері

а) Теориялық ұғым.

Бұл бағдарлама 5111305-Ана тілі мен әдебиеті (қазақ тілі мен әдебиеті) мен 5120116 - Филология және тілдеді оқыту (Қазақ тілі) білім бағыттары үшін жасалған болып, абитуриенттердің «Тарих» пәнінен білім дәрежесін анықтау үшін істеп шығылған.

б) Бағдарламаның мақсаты. Абитуриенттердің «Тарих» пәні, яғни Өзбекстан тарихы және әлем пәндерінен жалпы орта білім және орта арнаулы білім жүйесінде алған білімдерінің дәрежесін анықтайды.

в) Бағдарламаның міндеттері: абитуриенттердің

- Тарихтың ең ежелгі дәуірлері мен басқыштары туралы түсінікке ие екендігі дәрежесін анықтау;
- Ежелгі цивилизацияның қалыптасуы мен даму процестерін білу дәрежесін анықтау;
- Ежелгі Шығыс, Азия, Еуропа және басқа аймақтардағы мемлекеттердің пайда болуы және үдерістерін білу дәрежесін анықтау;
- Алғашқы орта ғасыр және орта ғасыр дәуірінде Еуропа, Азия, Африка, Америка аймақтарындағы халықтардың саяси, экономикалық және мәдени өмірі мәселелерін білу дәрежесін анықтау;
- Жаңа және ең жаңа дәуірлерде Шығыс және Батыс Еуропа, Орталық Азия және Азия мемлекеттері Африка, Солтүстік Америка және Латын Америкасы аймақтарындағы халықтардың саяси, экономикалық және мәдени өмірі мәселелерін білу дәрежесін анықтау;
- XX ғасыр адамзат тарихында болған ең маңызды тарихи процестердің мазмұн, мәнін білу дәрежесін анықтау;
- XX ғасыр соңы -XXI ғасыр басындағы дүниежүзі мемлекеттері саяси өміріндегі өзгерістер; рухани және мәдени жағдайлар, экономикалық және саяси үдерістердің ең маңызды жақтарын және олардың тарихи мәнін білу дәрежесін анықтау және т.б.

I. Бағдарламаның негізгі мазмұны

Бұл бағдарламаның негізгі мазмұны “Тарих” пәні, яғни Өзбекстан тарихы және әлем тарихы пәндерінен жалпы орта және орта арнаулы білім мекемелерінде меңгерген білімдерінің дәрежесін анықтауға бағытталған болып,

бағдарламада ең ежелгі дәуірлерден бастап, бүгінгі күнге дейінгі тарихтың түрлі дәуірлерінде дүниежүзі мемлекеттері саяси өмірінде болған өзгерістер, рухани және мәдени үдерістер, экономикалық және әлеуметтік үдерістердің ең маңызды жақтарын менгеру процесінде игерген білімдерін анықтауға бағытталған мәселелерді қамтиды.

5111305 - Ана тілі мен әдебиеті (қазақ тілі мен әдебиеті) мен 5120116-Филология және тілдеді оқыту (Қазақ тілі) білім бағыттары бойынша «Тарих» пәнінен мамандық (шығармашылық) емтихан өткізіледі.

2-блок тарих – 63 балл

Ең көне дәуірден бүгінгі күнге дейін: Ежелгі адамзат дамуының алғашқы басқыштары; тайпалық одақ кезеңі; Энеолит және бронза ғасырлары нысандары; Темір дәуіріне өту кезеңінде Орта Азияның дамуы; Алғашқы цивилизацияның пайда болу кезеңі; Ежелгі Шығыс және Орта Азия; Нил аймағы және оның тұрғындары; Мыср және көршілес елдер; Ежелгі Мыср діні; Пирамидалар және сахабалар; Ежелгі Мыср мәдениеті; Месопотамия цивилизациялары; Вавилон Патшалығы; Көшбасшы Азия халықтары және олардың көршілес елдері; Ахманилер мемлекеті; Үндістан цивилизациялары; эрамыздан бұрынғы I мыңжылдықтағы Үндістан; Қытайдың ежелгі цивилизациялары; Орта Азия және Ежелгі Шығыс; Өзбекстан территориясындағы алғашқы мемлекеттер; Зараостризм, ежелгі Грекия; антик тарих басталуы; ежелгі Грекия дамуы; Афинада демократия; Грек - Парсы соғыстары; Грекияның Македония жағынан жаулап алынуы; ежелгі Грекия мәдениеті; Ғалымдар және ағартушылар; ежелгі Грекия нысандары; эрамыздан бұрынғы VI ғасыр- IV ғасырдағы Орта Азия: Орта Азияға Ахманилердің шабуылдары; Орта Азия халықтарының Грек – македон шапқыншылықтарына қарсы күресі; Салавкилер дәулеті және Грек – Бактрия патшалығы; Ежелгі Харезм; Кушан патшалығы, Ұлы жібек жолы.

Ұлы жібек жолы, ежелгі Рим: Италия және оның халқы; Рим республикасы; Рим республикасы өмірі; жерорта теңізіндегі үстемдік үшін күрес; Рим құлдар және гладиаторлар; Римде республика құлдырауы; Рим және Парфия; Рим империясының ыдырауы және кризиске бет бұруы; Рим мәдениеті.

Бүкіл әлем халықтары орта ғасырларының бірінші дәуірінде (V–XI ғасырлар);

V–XI ғасырларда Европа халықтары: Халықтарының ұлы миграциясы және оның зардаптары; Франктар мемлекетінің құрылуы; Франкатар империясы; Қасиетті Рим империясы; V–XI ғасырларда Англия; V–XI

ғасырларда Византия империясы; Славян мемлекеттерінің құрылуы; Киев – Рус мемлекеті; V–XI ғасырларда Еуропа халықтарының мәдениеті.

V–XI ғасырларда Азия халықтары: Ислам дінінің пайда болуы; Араб халифалығы және оның үстемдік саясаты; Араб халифалығы мемлекеттері мәдениеті; IV–XI ғасырларда Үндістан; V–XI ғасырларда Қытай. IV–XI ғасырларда Орта Азия халықтарының мәдениеті.

Бүкіл әлем халықтары орта ғасырларының екінші жартысында (XI–XV ғасырлар).

Қолөнершілік және сауданың өркендеуі; Қалалардың өркендеуі;

Еуропада орта ғасырларда қалалардың пайда болуы; тауар шаруашылығы және сауда; Еуропа қалаларының өмірі. Азия қалалары.

Кристьян шіркеуі және салт жорықтары: Кристьян шіркеуінің қоғамдағы орны; Салт жорықтарының шарттары; Ең алғашқы салт жорықтары және нәтижелері; Кейінгі салт жорықтары және нәтижелері.

Батыс Еуропа орталықтандырылған мемлекеттерінің құрылуы; Францияда орталық басқарудың пайда болуы; Францияда сыныптық монархияның пайда болуы; Францияны біріктіруді аяқтау жолында; Францияны біріктірудің аяқталуы. Англияда орталықтандырылған мемлекеттің құрылуы; Англияның XIV–XV ғасырлардағы экономикалық және әлеуметтік дамуы; Батыс Еуропа халықтарының мәдениеті; Батыс Еуропада өнер және әдебиет. Гуманизм.

Еуропада феодал ыдыраудың жалғасуы: XII–XV ғасырларды Германия; Ресейде феодал ыдырау және оның нәтижелері; Шет елдік басқыншылардың Ресейге шабуылы; Ресейдің манғолдар зұлымдығынан құтылуы; Салжұқ және Осман түркітері мемлекеті.

XI–XV ғасырларда Азия, Америка және Африка халықтары: Манғолдар мемлекеті және басқыншылық шабуылдары; Алтын орда хандығы; XII–XV ғасырда Қытай; орта ғасырларда Жапония; XI–XV ғасырларда Үндістан; Орта ғасырларда Америка және Африка халықтары.

XII–XV ғасырларда Орта Азия халықтарының мәдениеті.

Базар экономикасына негізделген қоғамның қалыптасуы: XVIII ғасырда Англия буржуа күйзелісі, өндірістік төңкерістің басталуы; XVIII ғасырларда Солтүстік Америка, Франция буржуа күйзелісі; Наполеон Бонапарт диктатурасы құрылуы және құлдырауы; Вена конгресі; XVII ғасыр соңы және XVIII ғасырдың бірінші жартысында Ресей; XVII ғасырдың екінші жартысы және XIX ғасыр бастарындағы Ресей; XVII ғасыр соңы және XVIII ғасырдың бас кезеңіндегі пән және мәдениет, экономикалық қатынастардың жаңа жағдайларда дамуы; 1815–1870 жылдарда Англия, Франция, Германия, Италия, Австро-Венгрия, АҚШ, Ресей, XVIII ғасыр және XIX ғасырда Латын

Америкасы мемлекеттері; Азия және Африка мемлекеттері XIX ғасырда; XIX ғасырдың бірінші жартысында экономикалық характерлер және әлеуметтік пікір, пән және мәдениет.

XVI-XVIII ғасырларда Орта Азия халықтарының әлеуметтік саяси және мәдени өмірі.

Франция, Германия, Италия, АҚШ, Ресей, XVIII ғасыр және XIX ғасырда Латын Америкасы Оңтүстік-Шығыс және Орталық Еуропа халықтары XIX ғасырдың соңы және XX ғасырдың бастарында; Азия және Африка мемлекеттері XIX ғасырдың соңы және XX ғасырдың бастарындағы халықаралық қарым-қатынастар; XIX ғасырдың соңы және XX ғасырдың бастарында пән және мәдениет.

Бірінші Дүниежүзілік соғыс және оның нәтижелері (1914-1918 жылдар); Еуропа және АҚШ. Бірінші Дүниежүзілік соғыстан кейін (1918-1929 жылдар); 1929-1933 жылдарда Дүниежүзілік күйзелісі нәтижелері; Батыс және Шығыс Еуропа және Балқан жарты аралдары мемлекеттері 1918-1939 жылдарда; Азия мемлекеттерінің экономикалық және саяси дамуы (1918-1939 жылдар); Африка XX ғасырдың бірінші жартысында; Екінші Дүниежүзілік соғыс (1939-1945); XX ғасырдың бірінші жартысында пән және мәдениет (1918-1945).

Түркістанда кеңес одағының орнатылуы: Түркістанда 1917 жылғы әлеуметтік-саяси өзгерістер; Түркістанда кеңес одағының орнатылуы. Халқ үстемдігі үшін күрес: Түркістан автономиясы; кеңес одағына қарсы әрекеттер; кеңес одағының 1920-1930 жылдарда Өзбекстанда жүргізген саясаты, экономикалық және рухани саясат; Өзбекстан екінші дүниежүзілік соғыс жылдарында (1939-1945 жылдар) 1946-1990 жылдарда Өзбекстанның әлеуметтік саяси және мәдени өмірі;

XX ғасырдың екінші жартысы және XXI ғасыр бастарында дүние жүзі мемлекеттері (1945-2017 жылдар); Халықаралық қатынастардың Батыс мемлекеттері дамуындағы өзіндік ерекшеліктері; АҚШ XX ғасырдың екінші жартысы және XXI ғасырда; Латын Америкасы XX ғасырдың екінші жартысы және XXI ғасырда; Кеңес одағы және құлдырауы; Егеменді Мемлекеттер Достығы; Ұлы Британия, Франция, Германия Федератив Республикасы, Италия, Орталық және Оңтүстік-Шығыс Еуропа мемлекеттері XX ғасырдың екінші жартысы және XXI ғасырда; Екінші Дүниежүзілік соғыстан кейін Азия және Африка мемлекеттері; Жаңа индустриал мемлекеттер (Тайван, Сингапур, Тайланд, Филиппин, Индонезия және басқалар) XX ғасырдың екінші жартысы және XXI ғасырда; Тропик және Оңтүстік Африка халықтары XX ғасырдың екінші жартысы және XXI ғасырда; XX ғасырда пән және мәдениеттің дамуы.

Егеменді Өзбекстан мемлекетінің құрылуы; Саяси қоғамдық жұмыстар; Ұлттық мемлекет өкімет басы органдарының пайда болуы; Өзбекстанда

азаматтық қоғам негіздерінің қалыптастырылуы; Экономикалық қоғамдық қызметтер; Базар қатынастарының қалыптасуы, экономикалық даму; Мемлекетте экономикалық-саяси тұрақтылықтың қамтамасыз етілуі; Өзбекстанның мәдени және рухани өркендеуі; Өзбекстанның дүниежүзілік одаққа интеграциялануы, Егеменді Өзбекстанның БҰҰна қабылдануы, оның тарихи маңызы; Өзбекстанның Егеменді елдер достығының орны және мәтебесінің артуы; Өзбекстанның Орта Азия мемлекеттері мен туыстық қатынастарының артуы; Ұлы Жібек Жолы - өркендеу жолы; ХХІ ғасыр- жаңа цивилизация дәуірі; Аймақтық проблемалар және халықаралық терроризм.

Ескерту: Әр бір дұрыс жауап үшін абитуриент 2,1 балл алады.

№	Берілген дұрыс жауаптар саны	Жинаған балл
1	27ден-30ға дейін тесттер жауабы дұрыс белгіленген болса,абитуриент	56,7 ден – 63 ға дейін балл жинайды
2	22дан-26ға дейін тесттер жауабы дұрыс белгіленген болса,абитуриент	46,2 дан – 54,6 ке дейін балл жинайды
3	17дан-21ке дейін тесттер жауабы дұрыс белгіленген болса,абитуриент	35,7 дан – 44,1 ке дейін балл жинайды
4	10ден-16ге дейін тесттер жауабы дұрыс белгіленген болса,абитуриент	21 ден – 33,6 ге дейін балл жинайды және сол ізімен

БАҒДАРЛАМАНЫҢ МЕТОДИКАЛЫҚ АСАСЫ

Шығармашылық кіру емтихан бағдарламасы жалпы білім беретін мектептерде және орта арнаулы білім беретін мекемелерде тарих пәндері бағдарламасы негізінде түзілді.

5. Шығармашылық емтиханды өткізу тәртібі

55111305 - Ана тілі мен әдебиеті (қазақ тілі мен әдебиеті) мен 5120116-Филология және тілдеді оқыту (Қазақ тілі) бағыттарына құжат тапсырған абитуриент кесте негізінде беліленген уақытта (астрономик 1 сағат) қабыл комиссиясы тарапынан бекітілген топтар 30 абитуриенттен тұрады. шығармашылық емтихан топтар бойынша өткізіледі.

6. Апелляция тәртiбi

Абитуриенттер шығармашылық емтихан нәтижелерi бойынша университет қабылдау комиссиясында апелляциялармен жұмыс iстеу бойынша комиссиясына нәтижелердi хабарлаған күннен бастап 24 сағат iшiнде жұмысты көру үшiн өтiнiш жасауы мүмкiн. Өтiнiш тек қана өзiнiң балы туралы болса қабылданады, бiрақ басқа абитуриенттердiң балы туралы жазылған арыз қабылданбайды.

Ескерту: Шығармашылық емтиханға келмеген абитуриенттер үшiн қайта шығармашылық емтихан өткiзiлмейдi. Бекiтiлген кесте бойынша емтиханға келмеген абитуриенттер келесi емтиханға енгiзiлмейдi.

Шығармашылық емтихан өткiзу бағдарламасы және бағалау мөлшерi «Өзбекстан тарихи» кафедрасынiң 2019 жыл 26 июндағы 11/3-баяндамасында бекiтiлдi.